

Utbildningsinspektion i Breddens skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1-5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Breddens skola den 25 och 26 april 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Breddens skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Breddens skola intervjuades elever, lärare, speciallärare och skolläda samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i de flesta klasserna. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Breddens skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	44
Grundskola	282

Breddens rektorsenhet omfattar förskola, förskoleklass, grundskola årskurs 1-5 samt skolbarnsomsorg. Inspektionen omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1-5. Förskola och skolbarnsomsorg behandlas i kommunrapporten.

Skolan är indelad i tre arbetslag varav ett består av förskoleklass samt åldersintegrerade klasser i årskurs 1-3. Övriga arbetslag har en åldershomogen organisation. Skolan hade vid inspektionstillfället en sedan sex veckor nytilträdde rektor.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Breddens skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Breddens skola bedriver en verksamhet som är inriktad mot de nationella målen för skolan. Eleverna vid skolorna känner till målen i svenska, engelsk och matematik och utvecklar som helhet kunskaper i nivå med kommunen och riket. Elevernas möjlighet att vara delaktiga och påverka skolans vardag är god men behöver utvecklas ytterligare när det gäller undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer. Skolan bedriver ett systematiskt utvärderingsarbete som grund för sin kvalitetsredovisning. Lärarna har pedagogisk utbildning och skolans resurser i övrigt ger förutsättningar för att undervisningen kan ske på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör förbättra elevernas kännedom om målen också i andra ämnen än svenska, engelska och matematik.
- Skolan bör förbättra sin uppföljning av resultatet av sitt arbete med de mål att sträva mot, som läroplanen anger.
- Skolan bör förbättra sin uppföljning av arbetet med normer och värden samt förbättra elevernas trygghet under raster.
- Skolan bör förbättra elevernas möjlighet att ha inflytande på undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer.
- Skolan bör bättre tillgodose elevernas rätt att i första hand få det stöd de behöver inom klassens ram.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Beslut om elevs placering i särskild undervisningsgrupp saknas (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk anordnas inte enligt författningarnas krav (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokumentet. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller.

Skolan har tagit fram lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna. Med utgångspunkt från dessa har man sedan utarbetat checklistor med konkreta mål för ämnena svenska, matematik och engelska. Dessa mål är ofta synliga i klassrummen. Med hjälp av mål och checklistor kan eleverna själva se vad de behöver arbeta med och också göra egna bedömningar av hur långt man nått. I samtal med inspektörerna hänvisar också eleverna till checklistorna för att berätta om vad de ska lära sig eller vad de har lärt sig.

Inspektörerna bedömer, att eleverna har kännedom om målen i svenska, matematik och engelska. Skolan bör dock förbättra elevernas kännedom om målen också i övriga ämnen.

Kunskaper

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) anges att antal övergripande kunskapsmål. Det är dels mål att sträva mot som anger inriktningen på skolans arbete samt mål som skolan ansvarar för att eleverna uppnår.

Skolan gör ingen uppföljning av hur väl eleverna når målen när det gäller de generella kunskapskvaliteter som läroplanen anger. De lärare, som intervjuats, menar att de följer och utvärderar utvecklingen i klassen. Vid intervju tillfället framkommer att lärarna har en medvetenhet om behovet av uppföljning och arbetar insiktsfullt med att utveckla metoder för att bedöma måluppfyllelsen. Detta arbete har dock inte lyfts till skolenivå.

Nationella ämnesprov finns för årskurs 5 i engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk. Syftet med det nationella provsystemet är att bidra till ökad måluppfyllelse för eleverna, förtydliga målen och ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolenivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

Nationella ämnesprov årskurs 5, enhet procent

	Breddens skola			Upplands Väsby		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Svenska	98	96	97	92	91	94
Engelska	95	96	85	92	92	87
Matematik	96	96	92	89	88	90

Tabellen visar att resultaten på de nationella ämnesproven ligger något över genomsnittet för kommunen utom när det gäller engelska för år 2005. I de kommungemensamma prov som genomförts har skolan ett lägre resultat i svenska än man förväntat sig. Skolledningen menar att skolan egentligen borde

ha ett högre resultat och hänvisar till den ”omsorgskultur” som man menar finns i kommunen.

Den uppföljning av resultatet i övriga ämnen som skolan gör visar att samtliga elever i årskurs 5 med något enstaka undantag bedömts nå målen.

Inspektörerna bedömer, att skolan bör förbättra sin uppföljning av de mål att sträva mot, som läroplanen anger. I övrigt har inget anmärkningsvärt framkommit under inspektionen vad gäller elevernas kunskapsresultat.

Normer och värden

I skolans uppdrag enligt läroplanen ingår att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

Breddens skola gör ingen uppföljning av i vilken utsträckning eleverna omfattar önskvärda värderingar. Ett tecken på resultatet av skolans arbete med normer och värden kan vara hur eleverna förhåller sig i skoltillvaron. De elever inspektörerna mötte var öppna och positiva. De visade också hänsyn till både kamrater och vuxna. Eleverna ansåg att de regler som fanns på skolan var bra och att de respekterades av de flesta.

I läroplanen anges att skolan skall sträva mot att varje elev visar respekt för och omsorg om närmiljön samt att varje elev känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra.

Skolan genomför förutom den kommungemensamma kundundersökningen årligen en uppföljning i enkätform där eleverna tillfrågas om hur de trivs i skolan, om de känner sig trygga och om det förekommer kränkningar. Båda enkäterna visar att eleverna trivs på skolan och känner sig trygga. Både elever och lärare uppger att mobbning är mycket sällsynt. De elever som inspektörerna intervjuat berättar emellertid att vissa delar av skolgården känns otryggare och att det ibland uppstår konflikter där mellan elever. Deras upplevelse är att lärarna ofta inte ser detta eller att lärarna överlämnar till eleverna att själva lösa konflikterna.

Skolan skall sträva mot att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö och tar tillvara möjligheterna att utöva inflytande över sin utbildning.

De elever som inspektörerna mötte hade klart för sig hur de kunde använda sig av klassråd och elevråd för att föra fram sina synpunkter. Genom planeringsböcker och skoldagböcker kunde eleverna planera och följa upp sina studier. Se vidare nästa avsnitt Arbetsmiljö och delaktighet.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att överföra normer och värden ligger i linje med författningarna. Skolan bör dock förbättra sin uppföljning av arbetet med normer och värden samt förbättra elevernas trygghet under raster.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Alla som arbetar i skolan skall främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle.

I Breddens skola finns ett elevråd med representanter från alla klasser. Elevrådet möts varannan vecka och tar då upp förslag från klasserna till behandling. Frågor som enbart rör den egna klassen tas upp på klassråd. I klasserna tar eleverna ofta ansvar för olika arbetsuppgifter.

Alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet.

Skolan har regelbunden kontakt med föräldrar genom föräldraråd och föräldramöten. Elevens skoldagbok ger föräldrar möjlighet att varje vecka ta del av barnets planering och utvärdering av sitt arbete. Den individuella utvecklingsplanen är utgångspunkt för utvecklingssamtal varje termin. De föräldrar som inspektörerna mötte var nöjda med den information som skolan gav. Den kundundersökning som genomförs i förskoleklassen samt årskurs 2 och 5 visar också att föräldrarna upplever sig ha fått god information och deras synpunkter tas tillvara.

Inspektörerna bedömer att skolan har former för elevers och föräldrars inflytande och att eleverna har möjlighet att utveckla ansvarstagandet för sitt eget lärande.

För att åstadkomma en god arbetsmiljö i skolan, finns krav på rektor att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling bland elever och anställda.

Skolan bedriver ett medvetet värdegrundsarbete, där elevgrupperna varje vecka arbetar med olika värdegrundsövningar. På skolan finns kamratstödjare och en trygghetsgrupp, som aktivt arbetar med att förebygga kränkningar och som kan agera då misstanke om sådana finns.

Skolverket vill uppmärksamma kommunen på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion, eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Vid inspek-

tionstillfället hade Breddens skola en plan mot mobbning. Planen behandlade inte kränkningar mellan vuxen och elev. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

I läroplanen och kursplanerna anges mål att sträva mot och därmed inriktningen på skolans arbete. De kunskapskvaliteter, som eleverna skall utveckla, åstadkoms genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.

Inspektörerna uppfattar att det bland personalen på skolan finns en oklarhet om innebörden i begreppet mål att sträva mot, vilket innebär att man uppfattar dessa som en andra nivå av mål att uppnå. Inspektörerna vill påpeka vikten av att skolan ser över sitt sätt att använda begreppen mål att uppnå och mål att sträva mot.

Vid lektionsbesök i samband med inspektionen iakttogs varierade arbetssätt och arbetsformer. Elever arbetade enskilt eller tillsammans. Ofta tillämpades laborativa arbetssätt. Skolan har särskilt satsat på att utveckla det pedagogiska arbetet utomhus. I dessa moment arbetade eleverna oftare i grupp medan tyngdpunkten i klassrummet låg på det enskilda arbetet.

På varje skola och i varje klass skall lärare tolka de nationella kursplanerna och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen med utgångspunkt i elevernas förutsättningar, erfarenheter, intressen och behov.

Skolan har utarbetat lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna och också gjort dessa möjliga att förstå för eleverna genom särskilda checklistor, där de olika målen brutits ner i gripbara delar. Genom de skoldagböcker som tidigare beskrivits har eleverna möjlighet att planera och utvärdera sina studier.

I läroplanen anges att läraren skall se till att alla elever oavsett kön och social och kulturell bakgrund får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Observationer i anslutning till inspektionsbesöket visar att eleverna har relativt god möjlighet att inom givna ramar planera sitt eget arbete under skolveckan. Deras möjlighet att påverka innehållet i undervisningen och arbetsformerna uppfattar inspektörerna som mera begränsade och arbetet under lektionen relativt lärarstyrt. Detta bekräftas också av de elever som intervjuades. De berättar att läraren ofta skriver upp veckans uppgifter på tavlan och att eleverna sedan skriver av detta i sina skoldagböcker. De lärare som intervjuades menade också att detta är ett ”dåligt samvete” som man kan bli bättre på.

Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevernas möjlighet att ha inflytande på undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Med hjälp av olika diagnoser fångar skolan redan från förskoleklassen upp vilka elever som kan behöva extra stödinsatser. Arbetslaget är basen för arbetet med att bedöma och ge adekvata insatser. Varje arbetslag har tillgång till en speciallärare, som möter arbetslaget till en särskild elevstödskonferens en gång i månaden. Enligt lärarna anpassas arbetet i klassen till de elever som har behov av det. Specialläraren ansvarar för att åtgärdsprogram skrivs. I den mån insatser av specialläraren är aktuella sker dessa företrädesvis utanför klassen, vilket speciallärarna bedömer som den mest effektiva stödformen. Lärare som inspektörerna intervjuat menar emellertid att eleverna i flera fall skulle kunna få dessa insatser i klassen. I läroplanen och grundskoleförordningen anges att stödinsatser i första hand skall ske inom klassens ram. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sina möjligheter att ge elever som behöver det stöd inom klassens ram.

I sitt arbete med elever med behov av särskilt stöd har skolan på ett mycket bra sätt engagerat föräldrar, vilka också på olika sätt ger uttryck för att de gemensamma insatserna gett resultat. I många fall har man med tillfredsställande resultat under korta perioder använt metoder med intensivträning av läsförmågan. I detta arbete har skolan ställt krav på föräldrarnas medverkan. Inspektörerna vill poängtera att skolans stöd aldrig kan göras helt beroende av föräldrarnas insatser utan skolans metoder måste kunna fungera även i de fall föräldrar av olika anledning inte har möjlighet att göra en sådan aktiv insats.

Vid intervjuerna framkommer att det finns några elever som lärarna inte vet hur man skall arbeta med för att de skall nå målen. Inspektörerna vill påpeka att rektorn har ansvar för att åtgärdsprogram utarbetas i de fall det framkommer att en elev behöver särskilda stödinsatser.

Vid Breddens skola finns en liten undervisningsgrupp med sex pojkar i årskurs 1-5. De tillhör också en stor klass där de oftast deltar i undervisningen i idrott, slöjd, musik och bild. Den övriga delen av elevernas undervisning är förlagd till den lilla gruppen. Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp saknas. Inspektörernas bedömning är emellertid att gruppen är att betrakta som en särskild undervisningsgrupp i grundskoleförordningens mening. Inspektörerna bedömer därför att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp inte fattats i enlighet med författningarnas krav, vilket måste åtgärdas.

Studiehandledning på modersmålet ges med hjälp av hemspråklärare. Detta organiseras gemensamt inom kommunen. En begränsning i resurstilldelning för studiehandledning innebär att vissa elever, trots rektorns bedömning, inte får de insatser som behövs. Detta bedöms i kommunrapporten.

Utvärdering av lärandet, kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Läraren skall enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn.

I avsnittet Bedömning av utbildningsresultat har beskrivits hur skolan arbetar med uppföljning av verksamhetens resultat. I samband med utvecklingssamtalen sker utvärdering av den enskilda elevens resultat, och föräldrar och elever informeras. I de individuella utvecklingsplanerna samlas sedan dessa utvärderingar och mål för den närmaste perioden.

Enligt författningarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Varje skola skall årligen

upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten.

Breddens skolas arbetsplan utgår från mål som finns angivna i den kommunala förskole- och skolplanen. Utifrån den lokala arbetsplanen har varje arbetslag sedan beskrivit sina mål och strategier i en arbetslagsdeklaration. Arbetslagens utvärderingar av sitt arbete sammanställs och analyseras inför den slutliga kvalitetsredovisningen. Denna har en struktur som bygger på anvisningar från kommunen. De tre mål som är utvärderade är hämtade från kommunens skolplan. Ett handlar om lärande, ett om trygghet och det tredje om elevinflytande. Någon redovisning av hur väl man lyckats uppnå de nationella målen för skolan finns inte. Detta bedöms i kommunrapporten.

Ledning och internkommunikation

Den som är rektor skall ha pedagogisk insikt, förvärvat genom utbildning och erfarenhet. Särskilt skall rektorn verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. För att utöva sitt ledarskap skall rektorn enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

Skolledningen vid Breddens skola består av rektorn och två biträdande rektorer. Samtliga är lärarutbildade och har gått eller går rektorsutbildning. Rektorn har nyligen tillträtt sin tjänst medan de biträdande rektorerna har funnits på skolan under flera år. De lärare som intervjuats anser att skolledningen känner till verksamheten väl men önskar att de skall finnas med mera ute i klasserna. Lärarna menar också att skolledningen är bra på att ge stöd och att stimulera olika utvecklingsinsatser.

Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med verksamheten och fungerar som pedagogisk ledare för skolan.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till en likvärdig utbildning

I författningarna anges undervisningens omfattning och de val som elever kan göra.

Ett antal elever vid Breddens skola har undervisning i svenska som andraspråk. Rektorn uppger att detta ges som ett stöd i svenska. Syftet med svenska som andraspråk, som är ett eget ämne med egen kursplan och egna betygskriterier, är enligt skolförfattningarna att eleverna skall uppnå en funktionell behärskning av det svenska språket i nivå med elever som har svenska som modersmål. Om svenska som andraspråk anordnas för vissa elever ersätter det undervisningen i svenska.

Inspektörerna bedömer att svenska som andraspråk vid Breddens skola inte anordnas enligt författningarnas krav, vilket måste åtgärdas. I övrigt bedömer

inspektörerna att eleverna får undervisning i enlighet med den garanterade undervisningstiden.

Skolgången skall enligt gällande författningar vara kostnadsfri för den enskilde eleven. Vid Breddens skola tas avgifter av eleverna för vissa lägerskolor, som sker på skoltid. Den sammanlagda kostnaden kan inte anses vara en obetydlig kostnad. Detta är inte i överensstämmelse med gällande författningar och måste åtgärdas. Frågan om avgifter i skolan behandlas vidare i kommunrapporten.

Resurser

Skolans lärare skall ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder.

Enligt rektorn har samtliga lärare vid Breddens skola pedagogisk högskoleutbildning och undervisar huvudsakligen inom ämnen som motsvarar deras utbildning.

Inspektörerna bedömer att Breddens skola har personal med föreskriven pedagogisk utbildning.

Kompetensutveckling skall anordnas för den personal som har hand om utbildningen.

Skolan har en kompetensutvecklingsplan för läsåret 2005-2006 som bland annat innehåller satsningar på kollegiala observationer, matematik och utomhuspedagogik. Vissa arbetslag har handledning som en del av sin kompetensutveckling. De lärare som inspektörerna intervjuat beskriver att skolledningen gärna stöttar när någon har önskemål om att delta i kompetensutveckling.

Inspektörerna bedömer att skolans personal får kompetensutveckling som motsvarar skolans behov.

Materiella förutsättningar

Eleverna skall ha tillgång till lämpliga lokaler, böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

Skolan har rymliga och ändamålsenliga lokaler med tillgång till grupprum. Eleverna har tillgång till läromedel som är anpassade för de olika åldrarna. Ett par datorer finns placerade i varje klassrum. Skolan har ett eget bibliotek.

Inspektörerna bedömer att skolan har lokaler och materiella resurser som ger förutsättningar för att undervisningen och lärarnas planering kan ske på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Datum	Ort
2006-06-16	Stockholm

Bertil Karlhager
Malin Winbladh